

De Raad van de Gemeente Almelo:

Gezien het voorstel van burgemeester en wethouders;

Besluit:

1. Kennis te nemen van het Bidboek "Cultuur in de stedelijke ontwikkelingsopgave" (D/25/785793).
2. Te kiezen voor het ruimtelijk scenario 'Cultuurkwartier' en een clustering van culturele voorzieningen in het centrumgebied, uit te werken in:
 - De prioritaire opgave Stadskade
 - De voormalige Burgerzaal
3. De nadere vormgeving van het Cultuurkwartier mee te nemen in het nog op te stellen stedenbouwkundig plan van Stadskade.
4. Het pand van de voormalige burgerzaal te onderzoeken als mogelijke locatie voor een middelgrote theateervoorziening en het college opdracht te geven hiervoor een projectopdracht op te stellen, met daarin:
 - De vormgeving van een middelgroot theater en een Cultuurkwartier.
 - Inzicht te geven in de financierings- en exploitatievormen van een theaterfunctie.

Gedaan in de openbare vergadering 30 september 2025,

de griffier,

de burgemeester,

drs. J.W. Scherpenzeel

R.T.A. Korteland

Datum:
Team/teamonderdeel: CZ/Adviespool

Voorstel aan de raad

Onderwerp: Besluitvorming bidboek cultuur in de stedelijke ontwikkelopgave
Portefeuillehouder: G.J. Overmeen-Bakhuis

Samenvatting raadsvoorstel

De gemeente Almelo zet een belangrijke stap in haar culturele en stedelijke ontwikkeling. Naar aanleiding van de aangenomen motie '1 cultureel centrum' en in lijn met de cultuur- en erfgoedvisie 2025-2035, heeft het college Draaijer Group opdracht gegeven tot het opstellen van een bidboek cultuur. Dit document biedt een ruimtelijke en strategische uitwerking van de culturele ambities van de gemeente tot een aantrekkelijke stad in balans.

Het bidboek biedt inzicht in demografie, publieksprofielen, cultuuraanbod en de huisvestingssituatie, en is tot stand gekomen met input van partijen uit het culturele netwerk.

Almelo kent drie samenhangende opgaven: de cultuuropgave, de huisvestingsopgave en de stedelijke opgave. Deze zijn afgezet tegen de huidige situatie en hebben geleid tot drie ruimtelijke ontwikkelrichtingen die sturing geven aan de toekomstige culturele infrastructuur:

1. De kralenketting – behoud van de bestaande culturele clusters verspreid door de stad.
2. Het Cultuurkwartier – concentratie van culturele functies rond de Stadskade en de binnenstad.
3. Eén cultureel centrum – volledige nieuwbouw of herbestemming met nadruk op schaalgrootte en multifunctionaliteit.

Op basis van inhoudelijke en kwantitatieve criteria komt het scenario Cultuurkwartier als meest gebalanceerd en strategisch naar voren. Door culturele voorzieningen te clusteren rondom de Stadskade ontstaat een dynamisch stedelijk geheel dat samenwerking stimuleert, de zichtbaarheid vergroot en bijdraagt aan de vitaliteit van het centrum. De raad wordt voorgesteld om te kiezen voor het ruimtelijke scenario 'Cultuurkwartier' en dit uit te werken in de prioritaire opgave Stadskade en de burgerzaal van het voormalig stadhuis.

Voorgesteld raadsbesluit

1. Kennis te nemen van het Bidboek "Cultuur in de stedelijke ontwikkelingsopgave" (D/25/785793).
2. Te kiezen voor het ruimtelijk scenario 'Cultuurkwartier' en een clustering van culturele voorzieningen in het centrumgebied, uit te werken in:
 - De prioritaire opgave Stadskade
 - De voormalige Burgerzaal
3. De nadere vormgeving van het Cultuurkwartier mee te nemen in het nog op te stellen stedenbouwkundig plan van Stadskade.
4. Het pand van de voormalige burgerzaal te onderzoeken als mogelijke locatie voor een middelgrote theatervoorziening en het college opdracht te geven hiervoor een projectopdracht op te stellen, met daarin:
 - De vormgeving van een middelgroot theater en een Cultuurkwartier.
 - Inzicht te geven in de financierings- en exploitatievormen van een theaterfunctie.

Inleiding

Op 5 maart 2024 heeft de gemeenteraad de motie '1 cultureel centrum' aangenomen. Naar aanleiding van deze motie en in samenhang met de cultuur- en erfgoedvisie heeft het college Draaijer Group de

opdracht gegeven om te komen met een bidboek cultuur (Raad – 8580).

Waar de cultuur- en erfgoedvisie zich richt op de koers voor de stad en dorpen, zoomt het bidboek vooral in op de ruimtelijke, organisatorische en publieksgerichte voorwaarden die nodig zijn om de visie daadwerkelijk tot leven te brengen.

Almelo heeft drie opgaven die niet los van elkaar gezien kunnen worden: de cultuuropgave, de huisvestingsopgave en de stedelijke opgave. Het bidboek geeft richting aan de ruimtelijke vertaling van de culturele opgaven in de stedelijke context. Draaijer heeft deze opgaven afgezet tegen de huidige situatie. Het bidboek geeft daarbij onder meer een beeld van de demografie, publieksprofielen, het cultuuraanbod en de huisvestingssituatie. Hiervoor zijn onder andere gesprekken gevoerd met partijen uit het culturele netwerk. Dit heeft geleid tot drie mogelijke ruimtelijke ontwikkelrichtingen voor cultuur in Almelo:

1. Een kralenketting: waarbij de huidige clusters behouden blijven.
2. Het cultuurkwartier: culturele functies worden geconcentreerd rond de Stadskade in de binnenstad.
3. Eén cultureel centrum: volledige nieuwbouw of herbestemming waarbij schaalgrootte en multifunctionaliteit centraal staan.

Op basis van inhoudelijke en kwantitatieve criteria komt het scenario Cultuurkwartier als meest gebalanceerd en strategisch naar voren. Door culturele voorzieningen te clusteren rondom de Stadskade ontstaat een dynamisch stedelijk geheel dat samenwerking stimuleert, de zichtbaarheid vergroot en bijdraagt aan de vitaliteit van het centrum.

In de motie '1 cultureel centrum' werd verzocht om te onderzoeken hoe de fysieke inpassing van cultuur in de toekomst kan plaatsvinden. Het bidboek biedt niet alleen een gedeelde koers maar ook een concreet handelingsperspectief voor de gemeente, culturele instellingen, inwoners en samenwerkingspartners. Hiermee kan de motie als afgehandeld worden beschouwd.

Beoogd effect

Afhandelen van de motie en het opvolgen van aanbevelingen uit het bidboek.

Argumenten voor

1.1 *Het bidboek geeft richting aan de ruimtelijke vertaling van cultuur in de stedelijke ontwikkelingsopgave, conform de ambities uit de cultuur- en erfgoedvisie*

Het bidboek is een verdiepende uitwerking van de vierde ambitie uit de cultuur- en erfgoedvisie 2025-2035: de openbare ruimte verrijken met cultuur en erfgoed. Waar de cultuur- en erfgoedvisie zich richt op de lange termijn en inhoudelijke keuzes voor de gemeente, zoomt het bidboek vooral in op de ruimtelijke, organisatorische en publieksgerichte voorwaarden die nodig zijn om de visie daadwerkelijk tot leven te brengen.

1.2 *Door de verbinding tussen cultuur, economie en de stedelijke ontwikkelingsopgave wordt ingezet op een Aantrekkelijke Stad in Balans*

De onderzoeken die zijn uitgevoerd in het kader van een Aantrekkelijke stad in Balans (Perspectiefnota 2026) hebben laten zien dat het stedelijk voorzieningenniveau, waaronder cultuur, in Almelo achterblijft bij Enschede en Hengelo, de benchmarksteden en het landelijke gemiddelde. Om invulling te geven aan de ambities van de Aantrekkelijke Stad in Balans is het ook van belang om meer in te zetten op dit stedelijke voorzieningenniveau. Deze stedelijke voorzieningen oefenen een grote aantrekkingskracht uit op talent (jonge mensen met een hbo- of wo-opleiding) die belangrijk zijn voor de toekomstige ontwikkeling van de stad.

2.1 *Er is sprake van een hefboomfunctie voor de binnenstad*

Het Cultuurkwartier verbindt de levendigheid van de binnenstad met cultuur en versterkt daarmee zowel de zichtbaarheid als de toegankelijkheid van cultuur in Almelo. Door culturele instellingen te clusteren rondom bestaande voorzieningen zoals de bibliotheek en het museum, ontstaat een logische en laagdrempelige culturele hotspot. De binnenstad wordt versterkt doordat er sprake is van nabijheid en een combinatie van functies. Deze nabijheid bevordert samenwerking, gedeeld gebruik van publieksvoorzieningen en een samenhangend cultureel aanbod dat ook minder bereikbare doelgroepen beter kan aanspreken. Het Cultuurkwartier fungeert zo als motor voor stedelijke vitaliteit én sociale inclusie.

2.2 Deze aanpak sluit aan bij de stedelijke ontwikkelambities van de prioritaire opgave Stadskade.

Het stedenbouwkundig programma van eisen voor de Stadskade wordt ter consultatie voorgelegd aan de gemeenteraad. Daarna wordt verder gewerkt aan het stedenbouwkundig plan. Het is nu het momentum om cultuur mee te nemen in de ontwikkelingen die in Stadskade gaan plaatsvinden.

2.2 Het scenario Cultuurkwartier biedt de meest realistische weg naar een kwalitatief goede ruimtelijke inpassing van cultuur in deze fase van Stedelijke Ontwikkeling

Het scenario Cultuurkwartier is een doordachte keuze. Omdat het aansluit op bestaande eigendomsverhoudingen en stedelijke structuren lijkt het ook de meest haalbare van de 3 richtingen. Door gebruik te maken van gemeentelijk vastgoed en bestaande gebouwen kan er stapsgewijs worden ontwikkeld zonder dat het culturele leven langdurig onder druk komt te staan. Dit maakt het voorstel wendbaar, financieel beheersbaar en inhoudelijk toekomstgericht. De gefaseerde aanpak biedt bovendien ruimte voor groei en maatwerk. Zo combineert het Cultuurkwartier ambitie met uitvoerbaarheid en maakbaarheid op korte en middellange termijn.

4.1 De voormalige burgerzaal biedt kansen voor het vervullen van een middelgrote theaterfunctie en kan daarmee positief bijdragen aan het Cultuurkwartier

De burgerzaal van het oude stadhuis valt buiten het plangebied van de prioritaire opgave Stadskade, maar biedt wel kansen voor het vervullen van een voor nu passende en maakbare middelgrote theaterfunctie. Het vervolgonderzoek moet de vormgeving van een middelgroot theater en een Cultuurkwartier in beeld brengen. En daarbij inzicht geven in de financierings- en exploitatievormen van een theaterfunctie.

Kanttekeningen

1.1 Er is afhankelijkheid van andere partijen.

Om de plannen te realiseren is er een afhankelijkheid van andere (markt)partijen. Een effectieve uitvoering van de cultuuropgave vraagt om een centrale aansturing en structurele ondersteuning. Als gemeente pakken wij daarom de regie om in samenwerking met andere partijen tot een vervolg te komen.

1.2 De investeringskosten zijn een stuk hoger ten opzichte van behoud huidige situatie

De keuze voor het Cultuurkwartier vergt een omvangrijke investering in herontwikkeling, verbouwing of sloop-nieuwbouw van meerdere panden. Hoewel de kosten beheersbaarder zijn dan bij een volledig nieuw cultureel centrum, zijn ze hoger dan bij het scenario waarbij bestaande locaties (zoals Elisabethhof) worden gerenoveerd. Tegelijkertijd betekent verplaatsing ook tijdelijk verlies van gebruiksfuncties en hogere lasten voor tijdelijke huisvesting of verhuiskbewegingen.

Kosten, opbrengsten en dekking

Voor de uitvoering van voorgestelde projectopdracht om het pand van de voormalige burgerzaal te onderzoeken als mogelijke locatie voor een theatervoorziening worden kosten gemaakt. Voor de dekking van deze –kosten wordt gebruikgemaakt van de bestaande reservering die door de gemeenteraad is ingesteld voor de realisatie of ondersteuning van een theaterfunctie. Deze reservering biedt ruimte om middelen in te zetten ten behoeve van fysieke inpassing van cultuur in Almelo. Bij de vaststelling van het stedenbouwkundig plan wordt ook een grondexploitatie uitgewerkt. In deze grondexploitatie worden de inhoudelijke, ruimtelijke en financiële consequenties ten behoeve van het Cultuurkwartier inzichtelijk gemaakt, waarbij mogelijk ook grondopbrengsten van latende cultuurlocaties ingezet kunnen worden. Hier volgt separate besluitvorming over.

Vervolg

De nadere vormgeving van het Cultuurkwartier wordt meegenomen in het nog op te stellen stedenbouwkundig plan voor de Stadskade. Er wordt een projectopdracht ten behoeve van de burgerzaal geformuleerd. De projectopdracht ziet op de vormgeving van een middelgroot theater en een Cultuurkwartier en op het geven van inzicht in de financierings- en exploitatievormen van een theaterfunctie. Na vaststelling van de opdracht door het college wordt gestart met dit project. De verwachting is dat de doorlooptijd minimaal 1,5 jaar bedraagt.

Bijlagen

1. Bidboek Cultuur in de stedelijke ontwikkelopgave (D/25/785793)
 2. Raadsvoorstel (D/25/785350)
 3. Motie '1 cultureel centrum' (Raad - 8183)
-

Burgemeester en Wethouders van Almelo, _____

de secretaris,
J.H. Dijkstra

de burgemeester,
R.T.A. Korteland